

Алла Стадній

ББК 81.2(4 УКР):81.2-3

УДК 811.161.2:81 '373

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОНОТАТИВНОГО І ДЕНОТАТИВНОГО КОМПОНЕНТІВ У ЛЕКСИЧНОМУ ЗНАЧЕННІ ДІЄСЛІВ

У статті досліджено семантичну структуру конотативних дієслів у мові засобів масової інформації. Проаналізовано особливості взаємовідношень денотативного і конотативного макрокомпонентів у межах емоційно-оцінного слова. Встановлено, що ядром лексеми може бути як денотація, так і конотація.

Ключові слова: конотація, денотативний і конотативний макрокомпоненти, дієслово, семантична структура слова.

Одним із актуальних напрямів сучасної лінгвістики є вивчення особливостей конотативних слів. Інтерес мовознавців до емоційно-оцінних слів зумовлений активним використанням цих лексем мовцями, особливо у текстах періодичних видань.

Початок ХХІ століття відзначається кардинальними змінами у політичній, економічній, соціальній сферах суспільного життя. Ці зміни впливають на мову публіцистичного стилю, розширюють можливості мови ЗМІ. Мовленнєва експресія у газетно-журнальних жанрах сучасної преси не тільки пожвавлює виклад, а й створює ефект емоційного впливу на читача, допомагає висловити оцінку певному явищу, факту, дії, сприяє кращому розумінню читачем інформації. Емоційно-оцінний аспект публіцистичного стилю досліджували М. М. Пилинський, Н. О. Бойченко, Л. В. Мельник, Г. Б. Мінчак, В. І. Ільченко, Н. І. Кочукова та інші.

В українській мові конотація досліджувалася з лексикологічного (М. А. Жовтобрюх, Л. П. Жаркова, Г. М. Сагач, В. Л. Іващенко та ін.), із стилістичного (В. Л. Чабаненко, В. С. Ільїн, Л. О. Пустовіт та ін.), соціолінгвістичного (В. М. Русанівський, В. А. Чабаненко, О. Г. Тодор та ін.), національно-культурологічного поглядів. І все ж конотативний компонент значення залишається недостатньо вивченим через «необов'язковість цього компонента для значення одиниць інвентаря мови: не всі вони містять конотацію, що зсунуло на маргіналії інтересів лексикології цей компонент значення, тим більше, що він стосується не стільки семантики, тобто ставлення знаків до світу, скільки прагматики – ставлення мовців до засобів позначення світу, а точніше – до вибору цих засобів з метою правити певний комунікативний ефект» [Телія1986]. Саме тому дифузним, розмитим є конотативне значення,

дискусійним є положення про семантичний статус конотації, недостатньо вивченими є об'єм і структура цього явища. На сьогодні ще відсутнє системне теоретичне дослідження семантики конотативно-оцінних дієслів.

Тому **метою** цієї статті є дослідження семантичної структури конотативних слів у мові преси початку ХХІ століття.

Така проблема може стати частиною комплексного дослідження, присвяченого питанням унормування та стандартизації словникового складу.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі **завдання**: дослідити макрокомпоненти конотативних слів, з'ясувати діалектику взаємовідношень денотативного і конотативного компонентів.

Об'єктом дослідження є конотативні дієслова, дібрані з таких газет: "Україна молода"(УМ), "День" (Д), "Сільські вісті" (СВ), "Політика і культура" (ПіК).

Більшість мовознавців (В. В. Виноградов, В. І. Шаховський, В. І. Говердовський, Ш. Баллі, К. О. Ердман, А. В. Філіппов, Г. А. Туліна, Л. М. Васильєв, Ю. П. Солодуб, Л. В. Мельник, Н. І. Бойко, М. Я. Сердобінцев, Н. А. Лук'янова) та інші розглядають конотацію як особливий важливий компонент семантичної структури слова, як частину значення, пов'язану з характеристикою дійсності, ситуацією мовлення, певним ставленням мовців до предмета номінації тощо.

Інші лінгвісти вважають, що конотація не є елементом семантичної структури слова [Вольперт 1979; Комлев 1968]. Так Н. Г. Комлев конотацію розглядає як семантичну модифікацію значення, яка не є елементом матеріальної структури слова-знака і не виражена експліцитно [1968:38].

Експресивно-забарвлена лексика має складнішу структуру, ніж нейтральна лексика. Як слушно зауважує Н. І. Бойко, фундаментом експресивності лексичної одиниці є складові семантичної структури –макрокомпоненти [2002:81].

Серед дослідників немає однастайності у поглядах на кількісний та якісний склад макрокомпонентів, що входять до семантичної структури конотативних слів. В. М. Телія [1986:16] виділяє в семантиці лексем три макрокомпоненти: 1) денотативний аспект значення, який вказує на об'єктивовану в ньому реальність; 2) категоріально-граматичний компонент (є обов'язковим для всіх типів лексичного значення); 3) емотивно-модальний компонент, що виражає ставлення суб'єкта мовлення до того, що позначене словом чи висловом.

В. І. Шаховський [1994:21] розрізняє три макрокомпоненти: логіко-предметний, емотивний і функціонально-стилістичний. І. А. Стернін[1979:42]. вважає, що в структурі значення слова є денотативний макрокомпонент - основа для більшості слів, який

представляє предметно-понятійну чи чисто понятійну інформацію; конотативний макрокомпонент відображає ставлення мовця до предмета номінації у формі емоції і оцінки денотата; функціонально-стилістичний макрокомпонент характеризує приналежність слова до того чи іншого функціонального стилю (часто розглядають у межах конотації, але він, на відміну від емоцій і оцінки, характеризує не ставлення до денотата, а умови акту спілкування).

І. В. Арнольд [1999:36] у значенні слова розрізняє денотативне, тобто предметно-логічне значення слова, яке називає предмет комунікації і співвідноситься з позамовною дійсністю, та конотативне значення, що пов'язане зі ставленням учасників спілкування до предмета мовлення, одне до одного і умов комунікації.

Отже, у семантиці конотативних слів виділяють первинний, предметно-логічний аспект значення та вторинний, експресивно-емоційний аспект значення.

Предметно-логічний аспект, денотація – основне, логіко-інформативне значення мовної одиниці [Ахманова 1966]. Під денотацією розуміють не саму реалію, а «типове уявлення» чи клас об'єктів, об'єднаних за спільними властивостями [Телія 1986]. Конотація ж, на відміну від денотації, містить ставлення об'єкта до позначуваного. Денотація як предметно-логічний аспект значення визначає синтагматичну модель функціонування слова в мовленні. Конотація, відображаючи оцінку, почуття, настрої, визначає прагматичну направленість мовного знака. Денотація – об'єктивне значення, конотація – суб'єктивне значення.

Досліджуючи природу конотації, В. В. Виноградов [1972:19] зауважував, що «предметно-логічне значення кожного слова оточене особливою експресивною атмосферою, воно є одночасно і знаком думки мовця, і знаком усіх інших психічних переживань, що входять у завдання та намір повідомлення».

С. Б. Берлізон [1971:55] наголошує, що емоційне значення є узагальнена (і тому зрозуміла усім мовцям) реалізація у слові емоцій, одна із форм відображення людською свідомістю об'єктивної дійсності.

Більшість лінгвістів (В. І. Шаховський, В. І. Говердовський, Н. В. Маракуліна, О. М. Іваніщева, М. М. Кожина та інші) відстоюють думку про те, що між конотацією та денотацією існує тісний взаємозв'язок, саме тому їх неможливо розмежувати.

Як стверджує В. І. Шаховський [1979:48], «конотативне і денотативне в семантиці одиниць так тісно переплітаються, що їх можна розмежувати тільки за результатами, але ніяк не в процес».

Інші мовознавці (Л. І. Перехова, А. В. Філіппов, О. Михайлович) протиставляють конотативний компонент денотативному, виділяючи основне значення мовної одиниці і

супутні йому семантико-стилістичні відтінки. Л. І. Перехова [1977:31-32] переконана, що конотацію можна прирівняти до основного значення – сигніфіката, на противагу денотату. А. В. Філіппов [1978:58-59] відстоює думку, що емоційне значення ніколи не зливається з денотацією, вони не можуть бути еквівалентними та взаємозамінними, а таке порівняння є алогізмом.

На нашу думку, слушною є позиція мовознавців про тісний взаємозв'язок між раціональним та емоційним, між денотацією та конотацією. Більшість слів викликають у свідомості мовця та слухача не тільки денотат, але й містять емоції, оцінку, почуття, викликані цим предметом. Н. В. Маракуліна [1987:66] вважає, що саме тісний зв'язок, емотивно-оцінного та денотативно-сигніфікативного компонентів значення емоційної лексики зумовлює труднощі у встановленні чіткої диференціації між ними, оскільки сам денотативно-сигніфікативний компонент відображає часто широку палітру емоційного ставлення людини до світу, предметів, явищ в діяльності і спілкуванні.

Діалектику взаємовідношення конотації та денотації можна простежити на прикладі морфологічного складу дієслів. Наприклад, префікс **про-** (**пропхати, пробити, продавлювати**) підсилює денотат (вказує на перешкоду, яку долає об'єкт, сприяючи кому-небудь у розв'язанні певної справи): *І це – всупереч волі Банкової, яка так схильна пропхати цей закон всіма методами* (УМ. – 2004. – 25 березня. – С. 3); *Юлія Тимошенко «пробила» закон про недоторканність ГТС* (УМ. – 2007. – 7 лютого. – С. 5); *Повернення Феміди Печерського району, в якому розташовані усі головні державні органи, у праве русло, звісно, занепокоїло можновладців, що звикли купувати чи «продавлювати» тут потрібні рішення* (УМ. – 2007. – 6 квітня. – С. 4). А ось, наприклад, префікс **по-** підсилює емоції мовця, не впливаючи на денотат (**пофермерувати, поохкати, потягнути**), наприклад: *У стислі строки звели приміщення ферми, збудували сироробний цех, завезли із Нідерландів високопродуктивних корів, підібрали за конкурсом господаря (чомусь вчителя за професією, який не мав жодних навиків, але якому хотілося спробувати пофермерувати у парі з голландцями)* (Д. – 2008. – 20 серпня. – С. 5); *Серпень квітує. До 1 вересня на Співочому полі можна поохкати над виставкою квітів* (УМ. – 2008. – 27 серпня. – С. 3); *Перевищення швидкості на 20-50 кілометрів за годину, порушення правил проїзду пішохідних переходів, недотримання лінії розмітки – «потягнуть» на 51-85 гривень та 5 штрафних балів* (СВ. – 2008. – 7 лютого. – С.3).

Отже, морфеми можуть впливати і на значення слова, утворюючи новий денотат, і на співзначення, утворюючи новий конотат.

На лексико-семантичному рівні зв'язок конотації та денотації можна простежити у семантиці таких слів: 1) які не мають конотації: **виховувати, паркувати, переконувати,**

думати, переводити, перевтілювати; 2) які не мають нейтральних корелятивів: **штурхати, нікчемніти, оббріхувати, набридати, страхати**; 3) слова, які мають конотативні кореляти: **наполягати – напосідати, навчитися – насобачитися, шукати – шарити, сміятися – реготати, загубити – посіяти, плакати – скиглити**.

Конотатори позначають ті ж денотати, але семантично більш інформативні, ніж нейтральні слова.

М. Ф. Алефіренко [1999:109] виділяє залежність денотації і конотації, яка зумовлена похідністю сем від первинної денотативної семи. На думку дослідника, первинна денотативна сема називає предмет прямо, безпосередньо і так формує первинне значення слова. Вторинна денотативна сема має переносний характер, є похідною від первинної семи. Інші семи – конотативні, поділяються на три групи за ступенем віддаленості конотації від денотативної семи.

Розглянемо похідність сем на прикладі дієслів. Первинні денотативні семи: **бемкати** – «звучати від ударів», **надути** – «наповнювати щось повітрям, газом», **повзати** – «переміщатися повзком де-небудь», **ламатися** – «розпадатися на частини», **гавкати** – «видавати уривчасті звуки (собаки, лисиці)», **кинути** – «махнувши рукою, примушувати падати те, що в руках».

Вторинні денотативні семи – похідні, називають дію шляхом співвіднесення з денотатом: **бемкати** – «говорити щось несуттєве», **надути** – «продуваючи, викликати хворобу», **повзати** – «крадькома, непомітно проникати кудись», **ламатися** – «знищувати, руйнувати щось усталене», **гавкати** – «говорити стосовно людини, яку зневажають», **кинути** – «залишити когось, щось». Вторинні денотативні семи мають переносний характер.

Інші семи конотативні: **бемкати** (40 років) – «виповнюватись», **надути** – «обманути когось», **повзти** – «повільно рухатись» (наприклад, про транспорт), **ламатися** – «відмовлятися від чого-небудь, приховуючи свої бажання», **вигавкати** – «примусити когось щось зробити», **кинути** – «обманути, недотримати слова».

Конотативна сема першого ступеня мотивується денотативною семою: **плавати** (у навчанні), **відфутболити, заморозити, подоїти** та інші: *Петро Марчук переконаний: якщо не маєш сили волі й самодисципліни, то і в навчанні «плаватимеш»* (УМ. – 2008. – 26 червня. – С.6); *Та він відфутболив його назад у Липовецьку райдержадміністрацію* (СВ. – 2008. – 29 січня. – С.2); *Та головне – надовго «заморозиться» навчання* (СВ. – 2008. – 14 серпня. – С.3); *І виявляється, що інтереси олігархів, яких репрезентують есдеки і регіонали, яких соціалісти хотіли б «подоїти» на користь народу* (СВ. – 2006. – 3 березня. – С.1)

Конотативна сема другого ступеня втратила зв'язок з денотацією, є немотивованою, має асоціативно-образну природу, наприклад: **ляпати, мочити, продути, лажанутися** та

інші: *Але село у нас таке, що **поляпають** язиками між собою – та й по всьому* (Д. – 2008. – 22 серпня. – С.20); *Один український телеканал узагалі не знайшов у своїй душі про Крим жодного теплого слова, зате кожний день «**мочив**» український же курорт виключно негативними репортажами* (Д. – 2008. – 21 серпня. – С.1); *Після першого туру, коли Янукович «**продув**», було складено списки мешканців області, які віддали свої голоси за Ющенка* (УМ. – 2004. – 29 грудня. – С.4); *Тут Литвин «**лажанувся**» вдруге, розпочавши своє «шановні...» одночасно зі звуками «Молитви за Україну», яку виконував Хор імені Верьовки* (УМ. – 2006. – 26 травня. – С.4).

Конотативна сема третього ступеня давно втратила денотативну співвіднесеність, використовуються переважно у складі фразеологізмів: **втикати, ялозити, укоськати** та інші: *Тисячі разів люди кажуть собі «Годі! Скільки можна «**втикати**» в цей ящик!»* (УМ. – 2006. – 14 квітня. – С.18); *На Луганщині цю тему **ялозять** із подвійною енергією...* (УМ. – 2006. – 15 березня. – С.4); *Головна проблема – як **укоськати** фанатів* (УМ. – 2008. – 4 червня. – С.10). Але конотативних сем третього ступеня у мові мало.

Співвідношення денотації та конотації є одним з факторів виникнення конотативного значення. Денотативний макрокомпонент у семантиці конотативного слова може займати позицію ядра, а конотація – периферії, наприклад, **відіпхнути** – денотація – «віддаляти, відштовхувати когось від себе», конотація – «байдужість» сигналізує про негативне ставлення мовця; **виборсатися** – денотативне значення «виходити зі скрутного становища», конотативне – «повільно, долаючи перешкоди»; **латати** – денотативне значення «лагодити», конотативне – «латками», невеликими частинами, поступово»: *Бо з другої – оце вже справді несподіванка – її **відіпхнула** наречена Джуда Лоу багатостраждальна Сієна Міллер* (УМ. – 2006. – 4 лютого. – С.4); *І **виборсуються** селяни зі злиднів* (СВ. – 2008. – 29 серпня. – С.5); *У мізерного бюджету немає найменшої можливості «**латати**» сільську культуру* (СВ. – 2008. – 29 серпня. – С.5). В аналізованих дієсловах переважає денотативний макрокомпонент, який стимулює емоційно-оцінні висновки, викликає позитивні чи негативні реакції мовця. Експресивність даних слів локалізується одночасно в денотативному та конотативному макрокомпонентах.

Друга група конотативних дієслів представлена експресивними лексемами, у яких основне навантаження припадає на конотативний макрокомпонент, що витіснив чи модифікував денотативний макрокомпонент і виражає ставлення мовця до описуваного через їх дії, наприклад: **казитися** (денотативний макрокомпонент – розважатися, веселитися, конотативний – фамільярно-зневажливе, несхвальне); **плескати, прощобетати** (денотативна сема – говорити, конотативні семи – нісенітниця, дурниці, які зумовили розмовне, зневажливе), **змакітрити, допетрати** (денотація – додуматися, конотація – розмовне,

зневажливе, виникло на основі семи «важка, тривала мислительна діяльність»), **сипати** (денотативна сема – «впевнено, швидко», експресивне значення виникло внаслідок семантичної деривації, тобто перенесення, яке зумовлене подібністю денотатів – **сипати** борошно, крупу, **сипати** цифрами), наприклад: *«І я геть не можу збагнути, чому вони так казяться»*, - зауважила Шетті (УМ. – 2007. – 21 квітня . – С. 12); *Тож хай там що плескають злі язики, але Мелані Гріффіт – сильна жінка* (УМ. – 2007. – 10 серпня . – С. 21); *Під час відкриття Олімпійських ігор коментаторка на котромусь українському каналі прощбетала у захваті: мовляв, її дуже тішить організованість і ввічливість китайців, і що Мао Цзедун такий молодець, добре їх організував* (Д. – 2008. – 20 серпня. – С.1); *Нові «господарі» швиденько змакітрили й стали приймати молоко зовсім за безцінь* (СВ. -2008. – 31 липня. – С.2); *І Кучма не допетрав* (УМ. – 2007. – 29 серпня . – С. 6); *«Учора закрилися останні торги в Лондоні, 69 доларів за барель, безпроцентний показник за останні два роки»*, - впевнено **сипав** цифрами Бойко, уповільнюючи темп мови (УМ. – 2007. – 14 червня . – С. 4). В аналізованих вище дієсловах денотативний зміст нейтралізується, домінуючим у семантиці слова є конотативний макрокомпонент, який передає емоційне ставлення мовця до об'єкта через його дії та вчинки. В основі оцінки лежать емоції, почуття мовця, а також оцінка відображає соціально-культурний розвиток суспільства, тобто вона є соціально зумовленою. Експресивність даних дієслів спричинена емоційною оцінкою, суспільною думкою, які можуть не збігатись. Отже, експресія, поєднуючи оцінність і емоційність, сприяє створенню додаткового аспекту інформації.

Експресивність може входити до денотативного та конотативного макрокомпонентів одночасно, як от: **хихотіти, гигикати, реготати, перти, запихати**, тощо: *Тимошенко захихотіла* (Д. -2008. – 28 серпня. – С.1); *Дідусь спочатку хихотів-гигикав-реготає над кожним попереднім і наступним сюжетом, а потім ще й говорити почав* (УМ. – 2006. – 2 березня . – С.5); *Тому й поперло нас, як покусаного бджолами Сірка, в густі реп'яхи* (СВ. – 2008. -14 серпня. – С.3); *Її запихатимуть у «ванну Клеопатри», стригтимуть, фарбуватимуть...*(УМ. – 2006. – 20 січня . – С.9); чи тільки до конотативного: **панькатися, вляпатися, вшкварити** та інші: *Адже набагато простіше автоматично записати до своєї парламентської більшості голоси виборців того ж таки блоку Литвина і не панькатися довго з його депутатами, розпитуючи про умови їхньої участі в коаліції* (Д. – 2008. – 28 серпня. – С.4); *Уїліс вляпався у скандал із повіями* (УМ. – 2007. – 10 березня . – С.21); *Сам би вшкварив самбу* (УМ. – 2007. – 20 лютого . – С.3). Отже, чіткої межі між конотацією і денотацією не існує: в діяхронії можуть бути взаємопереходи. Конотація зворотно пропорційна частотності використання лексем, тому при високій частотності використання слова, конотація може переходити у денотацію або зникати, наприклад: **муляти, довбати,**

засвітитися, розколотися тощо: *А комусь ця структура навіть дуже муляла* (СВ. – 2008. – 7 лютого. – С.1); *Тепер на дебатах будуть довбати...* (УМ. – 2004. – 18 грудня . – С.1); *Однак ситуація вказує на протилежне: свідомо не бажаючи «засвічуватися» у ЗМІ, Віктор Володимирович провокує виникнення різного роду пліток* (ПіК.–2004.-№50. - С.18); *Кілька місяців тому українська школа пережила потрясіння: «розкололася» навпіл* (СВ. -2008. – 1 лютого. – С.5).

Денотація є тим семантичним місцем, на якому виникають конотації. Зв'язок конотативного і денотативного компонентів на різних рівнях мови (морфологічному, лексико-семантичному) свідчить про системний статус конотації, а не лише мовленнєве утворення. І.А. Стернін [1979:93] вважає необхідним розрізняти системний конотативний компонент і актуалізацію його в мовленні.

Отже, денотація і конотація є макрокомпонентами лексичного значення слова, між якими існує тісний взаємозв'язок. Більшість лінгвістів визнають важливість конотації, зауважуючи, що конотативний макрокомпонент, як і денотативний, може належати ядерній частині значення. Лексеми, у структурі яких є і денотативний, і конотативний компоненти, - більш інформативні, змістовні.

У пропонованій статті порушено проблему розвитку конотативного значення дієслів. Мовний матеріал дозволяє розширити спектр дослідження з метою встановлення критеріїв виділення конотативних дієслів, виявлення джерел формування емоційно-оцінних дієслівних лексем у мові сучасної публіцистики, що уможливило подальші наукові пошуки.

Література

Алефиренко 1999: Алефиренко Н.Ф. Спорные проблемы семантики: Монография. – Волгоград, 1999. – С.109-111.

Арнольд 1999: Арнольд И.В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность. – СПб., 1999. – С.36.

Ахманова 1966: Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М.: Сов.энциклопедия, 1966. – С.203-204.

Берлизон 1975: Берлизон С.Б. Эмоциональное значение – особый компонент смысловой структуры слова (фразеологической единицы)// Вопросы описания лексико-семантической системы языка: Тезы докл. – Ч.1. – М., 1971. – С.55.

Бойко 2002: Бойко Н. І. Українська експресивна лексика в словнику, мові та мовленні. Навч. посібник для студентів філолог. спеціальностей. – Ніжин, 2002. – 217 с.

Виноградов 1972: Виноградов В.В. Русский язык. – М., 1972. – С.19.

Вольперт 1979: Вольперт Р.Х. Коннотативный уровень описания грамматики (на материале художественного текста немецкого языка). – Рига: Знание, 1979. – 159 с.

Комлев 1968: Комлев Н.Г. Компоненты содержательной структуры слова. – М.: Изд-во Московск. ун-та, 1968. -192 с.

Лексико-семантические группы русских глаголов. – Иркутск, 1989. – 177 с.

Маракулина 1987: Маракулина Н.В. О значимости коннотативного аспекта в семантике эмоциональной лексики // Коннотативные аспекты семантики в немецкой лексике и фразеологии. Межвуз. тематический сборник: Научн. тр. – Калинин, 1987. – С. 66-74.

Перехова 1977: Перехова Л.И. Стилистические коннотации антропонимов и их использование во французской литературе. Дисс. канд. филол. наук. – Л., 1977. – С.31-32.

Стернин 1979: Стернин И.А. Проблемы анализа структуры значения слова. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1979. – 156с.

Телия 1986: Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. Ответ. ред. А.А.Уфимцева. – М.:Наука, 1986. – 139с.

Филиппов 1978: Филиппов А.В. К проблеме лексической коннотации // Вопросы языкознания. – 1978. - №1. – С. 57-63.

Шаховский 1979: Шаховский В.И. О лингвистике коннотации // Семантико-системные отношения в лексике германских и романских языков. Исследования по Романо-германскому языкознанию. – Волгоград, 1979. – Выпуск 9. – С.39-48.

Шаховский 1994: Шаховский В.И. Типы значений эмотивной лексики // Вопросы языкознания. – 1994. - №1. – С.20-25.

Stadniy Alla

The interconnection of the denotative & connotative microcomponents in a lexical meaning of verbs

The semantic structure of the connotative verbs in the language of the mass media has been researched.

The peculiarities of the interconnection of the denotative & connotative microcomponents within the limits of an emotional-estimating word have been analyzed. It was settled that the centre of the lexeme can be both denotation and connotation.

Keywords: connotation, denotative & connotative microcomponents, the verb, the semantic structure.